

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2019

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 20 ΜΑΪΟΥ 2019

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2019

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ, Α΄ ΣΕΙΡΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 20 Μαΐου 2019

Ώρα: 08:00 - 11:00

**Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ
ΑΠΟ ΔΕΚΑΟΚΤΩ (18) ΣΕΛΙΔΕΣ**

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **ΔΥΟ (2) ΜΕΡΗ**.

Να απαντήσετε **ΟΛΑ** τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 70)

Μια εποχή για ψώνια

Η σύγχρονη καπιταλιστική οικονομία πρέπει να αυξάνει διαρκώς την παραγωγή για να επιβιώσει, σαν τον καρχαρία που πρέπει να κινείται διαρκώς για να μην πάθει ασφυξία. Ωστόσο, δεν αρκεί να παράγει. Κάποιος πρέπει επίσης να αγοράζει προϊόντα – διαφορετικά, οι βιομήχανοι και οι επενδυτές θα χρεοκοπήσουν. Για να προληφθεί αυτή η καταστροφή και να διασφαλιστεί ότι οι άνθρωποι θα αγοράζουν πάντα κάθε νέο πράγμα που παράγει η βιομηχανία, εμφανίστηκε ένα νέο ήθος: ο καταναλωτισμός.

Ο καταναλωτισμός θεωρεί την κατανάλωση όλο και περισσότερων προϊόντων και υπηρεσιών σαν κάτι θετικό. Ενθαρρύνει τους ανθρώπους να απολαμβάνουν πράγματα, να κακομαθαίνουν τον εαυτό τους, ακόμα και να πεθαίνουν αργά από την υπερκατανάλωση. Η ολιγάρκεια είναι ασθένεια που χρειάζεται θεραπεία. Ο καταναλωτισμός έχει δουλέψει σκληρά, με τη βοήθεια της μαζικής ψυχολογίας («Just do it!»), για να πείσει τους ανθρώπους ότι η πολυτέλεια μας κάνει καλό, ενώ η ολιγάρκεια είναι καταπίεση.

Όλοι είμαστε καλοί καταναλωτές. Αγοράζουμε αμέτρητα προϊόντα τα οποία δεν τα χρειαζόμαστε πραγματικά και που μέχρι χτες δεν ξέραμε καν ότι υπήρχαν. Οι κατασκευαστές σχεδιάζουν σκόπιμα προϊόντα με μικρή διάρκεια ζωής και επινοούν νέα και περιττά μοντέλα απολύτως ικανοποιητικών προϊόντων, τα οποία πρέπει να αγοράσουμε για να παραμείνουμε «στη μόδα». Τα ψώνια έχουν γίνει η αγαπημένη μας ασχολία και τα καταναλωτικά αγαθά έχουν γίνει απαραίτητοι διαμεσολαβητές στις σχέσεις μεταξύ συγγενών, συζύγων και φίλων. Θρησκευτικές γιορτές όπως τα Χριστούγεννα έχουν εξελιχθεί σε καταναλωτικά πανηγύρια.

Η άνθηση του ήθους του καταναλωτισμού εκδηλώνεται με τον πιο εμφανή τρόπο στην αγορά τροφίμων. Οι παραδοσιακές αγροτικές κοινωνίες ζούσαν κάτω από την τρομερή σκιά της σιτοδείας*. Στον σημερινό πλούσιο κόσμο, η παχυσαρκία είναι διπλή νίκη για τον καταναλωτισμό. Οι άνθρωποι, αντί να τρώνε λίγο, κάτι που θα οδηγούσε σε οικονομική συρρίκνωση, τρώνε πάρα πολύ και στη συνέχεια αγοράζουν προϊόντα διαίτης – συμβάλλοντας διπλά στην οικονομική ανάπτυξη.

Πώς μπορούμε να συνταιριάξουμε το καταναλωτικό ήθος με το καπιταλιστικό ήθος του επιχειρηματία, σύμφωνα με το οποίο τα κέρδη δεν πρέπει να σπαταλιούνται, αλλά αντίθετα να επανεπενδύονται στην παραγωγή; Είναι απλό. Όπως και στις προηγούμενες εποχές, υπάρχει σήμερα ένας καταμερισμός εργασίας ανάμεσα στην ελίτ και τις μάζες. Οι πλούσιοι φροντίζουν με ιδιαίτερη προσοχή την περιουσία τους, ενώ οι λιγότερο ευκατάστατοι δανείζονται για να αγοράζουν αυτοκίνητα και τηλεοράσεις που δεν χρειάζονται πραγματικά. Το καπιταλιστικό και το καταναλωτικό ήθος είναι οι δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος, η συγχώνευση δύο εντολών. Η υπέρτατη εντολή για τους πλούσιους είναι «επενδύστε!». Η υπέρτατη εντολή για όλους τους υπόλοιπους είναι «αγοράστε!».

Το καπιταλιστικό-καταναλωτικό ήθος είναι επαναστατικό και από μια ακόμα άποψη. Τα περισσότερα από τα προηγούμενα ηθικά συστήματα πρότειναν στους ανθρώπους μια επαχθή συμφωνία. Τους υπόσχονταν τον παράδεισο, μόνο όμως αν καλλιεργούσαν τη συμπόνια και την ανοχή, αν ξεπερνούσαν την επιθυμία και την οργή και αν χαλιναγωγούσαν τα εγωιστικά τους συμφέροντα. Για τους περισσότερους, αυτό ήταν υπερβολικά δύσκολο. Η ιστορία της ηθικής είναι ένα λυπητερό παραμύθι υπέροχων ιδανικών στα οποία κανείς δεν μπορεί να αντεπεξέλθει. Οι περισσότεροι χριστιανοί δεν μιμήθηκαν τον Χριστό, οι περισσότεροι βουδιστές δεν κατάφεραν να ακολουθήσουν τον Βούδα, οι περισσότεροι κομφουκιανιστές θα είχαν κάνει τον Κομφούκιο να βγει από τα ρούχα του.

Αντίθετα, οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα πραγματώνουν με επιτυχία το καπιταλιστικό-καταναλωτικό ιδεώδες. Το νέο ήθος υπόσχεται τον παράδεισο με την προϋπόθεση ότι οι πλούσιοι θα συνεχίσουν να είναι άπληστοι και να ξοδεύουν τον χρόνο τους βγάζοντας χρήματα και οι μάζες θα αφήνουν ελεύθερες τις επιθυμίες και τα πάθη τους – και θα αγοράζουν όλο και περισσότερο. Πρόκειται για την πρώτη θρησκεία στην ιστορία που οι οπαδοί της κάνουν πραγματικά αυτό που τους ζητείται. Πώς, όμως, ξέρουμε στ' αλήθεια ότι για αντάλλαγμα θα κερδίσουμε τον παράδεισο; Το έχουμε δει στην τηλεόραση.

* σιτοδεία = έλλειψη σιταριού, απουσία τροφίμων

(Δοκίμιο, Απόσπασμα-Διασκευή)
Yuval Noah Harari, «Μια εποχή για ψώνια»,
Sapiens: Μια Σύνοψη Ιστορία του Ανθρώπου,
μτφ. Μιχάλης Λαλιώτης, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2015, σ. 356-359

A.I.1. Να γράψετε περίληψη του δοκιμίου, έκτασης 120-140 λέξεων. Το κείμενό σας πρόκειται να δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας.

(μονάδες 8)

Μονάδες περιεχομένου: (6 μονάδες)

Αναμένεται να γίνει αναφορά στα εξής σημεία:

Επικοινωνιακό πλαίσιο:

(0,5 μονάδα)

[Κειμενικό είδος: δοκίμιο], [συγγραφέας: Yuval Noah Harari], [τίτλος: Μια εποχή για ψώνια ή θέμα: το νέο καταναλωτικό ήθος της σημερινής κοινωνίας], [τόπος δημοσίευσης: Βιβλίο: *Sapiens Μια Σύνομη Ιστορία του Ανθρώπου*]

Σημείωση:

Αναφορά σε δύο (2) τουλάχιστον στοιχεία: δίνεται 0,5 μονάδα.

Αναφορά σε ένα στοιχείο: μηδέν (0 μον.)

• **Πρώτη παράγραφος:**

- Σύγχρονη καπιταλιστική οικονομία, συνεχής αύξηση παραγωγής και αγοράς προϊόντων
- Το νέο ήθος του καταναλωτισμού

(1 μονάδα)

• **Δεύτερη παράγραφος:**

- Ο καταναλωτισμός θεωρεί την κατανάλωση θετικό στοιχείο και την ολιγάρκεια ασθένεια.

(1 μονάδα)

• **Τρίτη παράγραφος:**

- Όλοι οι σύγχρονοι άνθρωποι είναι «καλοί καταναλωτές».

(0,5 μονάδα)

• **Τέταρτη παράγραφος:**

- Η αγορά τροφίμων ως κατεξοχήν παράδειγμα άνθησης του ήθους του καταναλωτισμού

(0,5 μονάδα)

• **Πέμπτη παράγραφος:**

- Το καταναλωτικό ήθος και το καπιταλιστικό ήθος ως οι δύο πλευρές του ίδιου νομίσματος.

(1 μονάδα)

• **Έκτη κι έβδομη παράγραφος:**

- Σε αντίθεση με προηγούμενα ηθικά συστήματα, που πρότειναν στους ανθρώπους δύσκολα εφαρμόσιμες συμφωνίες για τον παράδεισο, τα ιδεώδη του καταναλωτισμού υλοποιούνται εύκολα.

(1,5 μονάδα)

Μονάδες Δομής-Έκφρασης: 2 μονάδες

- Χρήση συνδετικών λέξεων-αλληλουχία-συλλογιστική του κειμένου. Αν απλώς αντιγράφονται σημεία του κειμένου και αραδιάζονται ασύνδετα, δίνονται για τη δομή: **0 μονάδες.**
- Για απλή αντιγραφή, χωρίς τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων: αφαιρούνται **4 μονάδες.**
- Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου, έκφραση-σύνταξη.
- Υπέρβαση ορίου λέξεων (πέραν των 160): αφαιρείται **1 μονάδα.**

- Πέραν των 200 λέξεων αφαιρούνται **4 μονάδες**

A.I.2. Να γράψετε **έναν (1)** τρόπο πειθούς που χρησιμοποιεί ο δοκιμιογράφος στην **έκτη (6^η)** παράγραφο και το αντίστοιχό του μέσο πειθούς. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 4)

Τρόπος πειθούς: 1 X 2 μονάδες = 2

Μέσο πειθούς: 1 X1 μονάδα = 1

Τεκμηρίωση: 1 X1 μονάδα = 1

Πρώτος τρόπος πειθούς: επίκληση στη λογική

Μέσο πειθούς: τεκμήρια: (0,5 μονάδα), παράδειγμα (0,5 μονάδα): «Οι περισσότεροι ... τα ρούχα του», εμπειρικές αλήθειες

Μέσο πειθούς: επιχείρημα (συλλογισμός), προτάσεις κρίσεως: «Τα περισσότερα... συμφωνία», «Η ιστορία της ηθικής... να αντεπεξέλθει».

Όλες οι προτάσεις της παραγράφου είναι κυρίως προτάσεις κρίσεως.

Δεύτερος τρόπος πειθούς: επίκληση στο συναίσθημα

Μέσο πειθούς: συναισθηματικά φορτισμένο λεξιλόγιο, μεταφορική χρήση λέξεων: «ο παράδεισος», «η συμπόνια», «χαλιναγωγούσαν», «υπέροχων ιδανικών», «επαχθής».

A.I.3. Ο δοκιμιογράφος στην **έκτη (6^η)** παράγραφο αναφέρει: «**Το καπιταλιστικό-καταναλωτικό ήθος είναι επαναστατικό και από μια ακόμα άποψη. Τα περισσότερα από τα προηγούμενα ηθικά συστήματα πρότειναν στους ανθρώπους μια επαχθή συμφωνία. Τους υπόσχονταν τον παράδεισο, μόνο όμως αν καλλιεργούσαν τη συμπόνια και την ανοχή, αν ξεπερνούσαν την επιθυμία και την οργή και αν χαλιναγωγούσαν τα εγωιστικά τους συμφέροντα**».

Αφού μελετήσετε προσεκτικά το πιο πάνω απόσπασμα, να εξηγήσετε τη θέση του δοκιμιογράφου και να παραθέσετε και τη δική σας άποψη.

(Έκταση: 80-100 λέξεις)

(μονάδες 4)

Εξήγηση της θέσης του δοκιμιογράφου, ενδεικτικά: Το ήθος που συνοδεύει τον καταναλωτισμό διαφέρει από τα προηγούμενα αξιακά συστήματα, τα οποία επέβαλλαν στον άνθρωπο δυσβάστακτους όρους, όπως τη συμπαράσταση στον συνάνθρωπο και τον περιορισμό του εγωισμού και άλλων παθών.

(2 μονάδες)

Άποψη υποψηφίων, ενδεικτικά: Η κατάκτηση του παραδείσου, όπως τον υπόσχονται οι διάφορες θρησκείες, αποτελεί όντως δύσκολο έργο για τον άνθρωπο, σε αντίθεση με τον καταναλωτισμό που θέτει εύκολους όρους για την κατάκτηση του «υλικού», αλλά εφήμερου παραδείσου.

Γίνεται δεκτή οποιαδήποτε άλλη τεκμηριωμένη και ορθώς διατυπωμένη άποψη.

(2 μονάδες)

Πέραν των 150 λέξεων αφαιρείται 0,5 μονάδα.

A.I.4. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα δομικά στοιχεία της **τρίτης (3^{ης})** παραγράφου.
(μονάδες 3)

Θεματική πρόταση: «Όλοι είμαστε καλοί καταναλωτές» (2Χ0,5 = 1 μονάδα)
Λεπτομέρειες: «Αγοράζουμε ... πανηγύρια» (2Χ0,5 = 1 μονάδα)
Κατακλείδα: Δεν υπάρχει (2Χ0,5 = 1 μονάδα)

A.I.5. Στην **τέταρτη (4^η)** παράγραφο του κειμένου ο δοκιμιογράφος κάνει χρήση της **μεταφορικής / συνυποδηλωτικής γλώσσας**. Αφού αναφέρετε **ένα (1)** παράδειγμα, να αιτιολογήσετε τη λειτουργία της, δίνοντας **δύο (2)** στοιχεία.
(μονάδες 3)

Παράδειγμα:

- «Η άνθηση του ήθους»,
- «τρομερή σκιά»
- «οικονομική συρρίκνωση»
- (Η παχυσαρκία είναι) «διπλή νίκη για τον καταναλωτισμό»

(1Χ1 = 1 μονάδα)

Λειτουργία:

- δίνει έμφαση, ζωντάνια, παραστατικότητα, αμεσότητα
- προκαλεί το ενδιαφέρον/τον προβληματισμό του δέκτη
- επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη/ δημιουργία εικόνας
- προσδίδει λογοτεχνική χροιά
- ειρωνεία, σαρκασμός

(2 σημεία Χ1 = 2 μονάδες)

A.I.6. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις, αντικαθιστώντας καθεμία από τις υπογραμμισμένες λέξεις με **μία (1) συνώνυμή** της, χωρίς να αλλάξετε τον γραμματικό της τύπο και το νόημα της πρότασης:

α. Η υπέρτατη εντολή για όλους τους υπόλοιπους είναι «αγοράστε!».

β. Αντίθετα, οι περισσότεροι άνθρωποι σήμερα πραγματώνουν με επιτυχία το καπιταλιστικό-καταναλωτικό ιδεώδες.

(μονάδες 2)

α. υπέρτατη = ανώτατη / ύψιστη

β. πραγματώνουν = υλοποιούν / πραγματοποιούν / εκπληρώνουν / εκπληρούν

Αφαιρείται 0,5 μονάδα για: λανθασμένη χρήση ρηματικού προσώπου, χρόνου/ ορθογραφία

A.I.7. Να γράψετε **ένα (1)** παράγωγο ουσιαστικό και **ένα (1)** παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα (να διευκρινίσετε ποιο είναι το ουσιαστικό και ποιο είναι το επίθετο):

(μονάδες 4)

Ρήμα	Ουσιαστικό	Επίθετο
ζούσαν	ζωή, ζωντανία, ζήση, ζωτικότητα, ζωντάνεμα, ζωηράδα, ζώο, ζωάριο, ζώδιο, ζωηρότητα	ζωντανός, ζωτικός, ζωηρός, ζωδιακός, ζωικός, ζωώδης
υπάρχει	ύπαρξη, υπαρξισμός, υπαρξιστής, υπάρχοντα	υπαρκτός, υπαρκτικός, υπαρξιακός, υπαρξιστικός

Για Ορθογραφικό λάθος: 0 μονάδες

A.I.8. Να αναλύσετε τη λέξη «**εμφανή**» στα συνθετικά της μέρη και να σχηματίσετε **μία (1)** νέα, απλή ή σύνθετη λέξη, από το **β' συνθετικό** της.

(μονάδες 2)

εμφανή: εν + φαίνομαι / φαίνω

(2X0,5=1 μονάδα)

εμφάνιση, εμφανισιακός, φάσμα, φαινόμενο, φανός, φανάρι, αφάνεια, επιφάνεια

φασματικός, άφαντος, φαινομενικός, αφανής, πρωτοφανής, φανερός, πασιφανής, λογικοφανής,

προφανώς

επί/προ/κατά/δια-φανής,

διαφαίνομαι

φαινότυπος κ.ά.

Για Ορθογραφικό λάθος: 0 μονάδες

(1X1 = 1 μονάδα)

Ο αρχισυντάκτης εφημερίδας ευρείας κυκλοφορίας, στην οποία εργάζεστε ως αρθρογράφος, σας αναθέτει να γράψετε άρθρο με θέμα:

«Η δυστυχία του ανθρώπου στη δίνη της καταναλωτικής μανίας των καιρών μας».

Στο άρθρο που θα γράψετε, να σχολιάσετε το θέμα που σας δόθηκε και να επιχειρηματολογήσετε τεκμηριωμένα, προτείνοντας τρόπους με τους οποίους ο σύγχρονος άνθρωπος θα αποκτήσει καταναλωτική συνείδηση, εστιάζοντας και στην εσωτερική του ελευθερία. **(Έκταση: 450-500 λέξεις)**

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το ονοματεπώνυμό σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, το οποίο μπορεί να αποκαλύψει την ταυτότητά σας. Ο τίτλος του άρθρου σας είναι: **«Η δυστυχία του ανθρώπου στη δίνη της καταναλωτικής μανίας των καιρών μας» και ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΓΡΑΦΤΕΙ ΞΑΝΑ.**

A. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (12 μονάδες)

Πρόλογος: 1,5 μονάδα

Κύριο Μέρος: 9 μονάδες

Επίλογος: 1,5 μονάδα

Πρόλογος (1,5 μονάδα)

- Καθορισμός του θέματος του άρθρου και σύντομος σχολιασμός του τίτλου.
- Σύντομη αναφορά στον καταναλωτισμό ως κυρίαρχο χαρακτηριστικό της εποχής μας.
- Ο ρόλος των οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων που υποκρύπτονται στο σύγχρονο οικονομικό μοντέλο και λειτουργούν ως μέσο υποδούλωσης και ως παράγοντας δυστυχίας του σύγχρονου ανθρώπου.
- Ή άλλος συναφής πρόλογος

(1X1,5 = 1,5 μονάδα)

Κύριο μέρος

ΠΡΩΤΟ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Η μαζική παραγωγή αγαθών επιβάλλει τη μαζική κατανάλωσή τους. Η βιομηχανοποίηση, καθώς και η ραγδαία πρόοδος της επιστήμης και της τεχνολογίας, οδηγούν στην υπερπαραγωγή, πίσω από την οποία κρύβονται οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα, τα οποία ασκούν πίεση στις μάζες, διαμορφώνοντας την καταναλωτική τους συμπεριφορά.
- Ελκυστικές προσφορές / ελκυστικές συσκευασίες προϊόντων.
- Η πολιτική των τραπεζών –ευκολίες πληρωμής, πληρωμή με δόσεις, πιστωτικές κάρτες– διευκολύνει (και ενθαρρύνει) την τάση για συνεχή κατανάλωση αχρείαστων προϊόντων.
- Ο αποπροσανατολιστικός ρόλος των ΜΜΕ.
- Ο φαύλος κύκλος της διαφήμισης και της καταναλωτικής μανίας αντανακλά το πνεύμα του φρενώδους εμπορικού ανταγωνισμού αλλά και του εξανδραποδισμού του ανθρώπου.
- Ο σύγχρονος άνθρωπος, λόγω του κυρίαρχου τρόπου ζωής και της απουσίας υγιών προτύπων, διακατέχεται από αρνητικά συναισθήματα (άγχος, αγωνία, φθόνο, επιθετικότητα, κατάθλιψη, ανία και άλλα ψυχολογικά προβλήματα).
- Αρνητικά σύνδρομα της εποχής μας: μόδα, εγωισμός, τάση αυτοπροβολής, ματαιοδοξία, κενοδοξία, επίδειξη, μιμητισμός.
- Απουσία ουσιαστικού ενδιαφέροντος για τα μεγάλα προβλήματα της εποχής (περιβαλλοντικά προβλήματα, βία, εγκληματικότητα, ανεργία, τρομοκρατία, εξτρεμισμός, κοινωνικές ανισότητες, αυταρχικά καθεστώτα, υπονόμευση δημοκρατίας κ.λπ.).
- Παραγκωνισμός ιδανικών και στόχων: ως απώτερο ιδανικό αναδεικνύεται ο υλικός ευδαιμονισμός (υλιστική εποχή – η άνοδος του βιοτικού επιπέδου).
- Η αλλοτρίωση των ηθικών αξιών και η επίδρασή της στη στάση του ανθρώπου απέναντι στον εαυτό του και τα πολιτικοκοινωνικά δρώμενα.
- Εμπορευματοποίηση των ανθρώπινων σχέσεων.
- Υποδούλωση του ανθρώπου, απώλεια εσωτερικής ελευθερίας στο πλαίσιο των επίπλαστων αναγκών και ψευδαισθήσεων που δημιουργεί το σύγχρονο οικονομικό μοντέλο.
- Ο άνθρωπος αρνείται να αναγνωρίσει και να αποδεχτεί τα ουσιαστικά του προβλήματα και εναποθέτει την εξεύρεση «λύσεων» στην ύλη και την κατανάλωση.
- Ο άνθρωπος επιδίδεται σε έναν αγώνα απόκτησης ολοένα και περισσότερων αγαθών (πλασματικές ανάγκες). Ταύτιση του «έχειν» με το «είναι» (αιτία και συνέπεια ταυτόχρονα / φαύλος κύκλος).
- Στην εποχή μας, δυστυχία αισθάνονται και όσοι δεν έχουν την οικονομική ευχέρεια να καταναλώνουν στον βαθμό που ορίζουν τα κυρίαρχα καταναλωτικά πρότυπα.
- **Ή άλλο συναφές**

(3X1,5 = 4,5 μονάδες)

ΔΕΥΤΕΡΟ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

- Ως γονέας / εκπαιδευτικός / διανοούμενος, ο άνθρωπος έχει χρέος να βοηθά τους συνανθρώπους του (ιδιαίτερα τα παιδιά και τους εφήβους) να απομυθοποιούν και να απορρίπτουν τα κυρίαρχα καταναλωτικά πρότυπα. Η οικογένεια πρέπει να παρέχει ισχυρές αρχές και αξίες ως αντίβαρο στο δέλεαρ του υπερκαταναλωτισμού.
- Η παιδεία βοηθά τον άνθρωπο να ιεραρχήσει τις ανάγκες του, να διατηρήσει το μέτρο, να αναπτύξει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα και να διαμορφώσει ένα αξιακό σύστημα, το οποίο τον προστατεύει από τη δουλεία στην οποία τον καταδικάζει ο σύγχρονος κόσμος.
- Το σχολείο συμβάλλει στην καλλιέργεια της ευθυκρισίας, της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας, έτσι ώστε να διαμορφώνονται ελεύθερα σκεπτόμενοι πολίτες.
- Η παιδεία μπει τους νέους στις μεγάλες, αληθινές ηθικές αξίες, ώστε να τίθενται ορθά οι προτεραιότητες του ανθρώπου από την παιδική/νεανική ηλικία. Οι νέοι πρέπει να αποκτούν ηθικά και πνευματικά ερείσματα, έτσι ώστε να ολοκληρώνονται ως προσωπικότητες με την υιοθέτηση των μεγάλων αξιών της ζωής.
- Τα ΜΜΕ οφείλουν να προβάλλουν υγιή πρότυπα και να ανακτήσουν τον ενημερωτικό τους ρόλο, αντί να λειτουργούν ως τροχοπέδη στη δημιουργία ελεύθερα σκεπτόμενων και ενεργών πολιτών. Η διαφήμιση πρέπει να πληροφορεί κι όχι να παραπλανεί ή να διαφθείρει.
- Είναι καθήκον της πολιτείας να ασκεί τις κατάλληλες πολιτικές για την υγιή ανάπτυξη της οικονομίας και της τεχνολογίας, ώστε να διαφυλάσσεται η ελευθερία του πολίτη και να διασφαλίζεται η δίκαιότερη κατανομή του κοινωνικού πλούτου.
- Ο σύγχρονος άνθρωπος οφείλει να αντιμετωπίζει με κριτικό πνεύμα τα αποπροσανατολιστικά μηνύματα της εποχής (ΜΜΕ, διαφήμιση, κοινωνικά δίκτυα) και να αμφισβητεί τα καταναλωτικά πρότυπα που του επιβάλλονται.
- Είναι απαραίτητος ο επαναπροσδιορισμός του ουσιαστικού ρόλου και της ευθύνης του ανθρώπου απέναντι στον εαυτό του και στους άλλους.
- Ως ενεργός πολίτης, ο σημερινός άνθρωπος θα πρέπει να ασχολείται με τα κοινά, να ενημερώνεται για την επικαιρότητα και να τοποθετείται κριτικά απέναντι στις επιστημονικές ανακαλύψεις και τα τεχνολογικά επιτεύγματα. Ως επιστήμονας, γνώμονά του θα πρέπει να έχει το καλό του ανθρώπου και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Ο σημερινός ενεργός πολίτης οφείλει να συνειδητοποιεί τη σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος και να ελέγχει την καταναλωτική του μανία, εφόσον γνώμονάς του θα πρέπει να είναι η αειφορία.
- Οι Σύνδεσμοι Καταναλωτών και άλλοι συναφείς σύνδεσμοι ή οργανώσεις καλούνται να παίξουν έναν πιο ενεργό ρόλο ως προς τη διαμόρφωση καταναλωτικής συνείδησης.
- **Ή άλλο συναφές**

(3X1,5 = 4,5 μονάδες)

Επίλογος (1,5):

- Ανακεφαλαίωση περιεχομένου.
- Το χρέος του σύγχρονου ανθρώπου είναι να αισθανθεί την αναγκαιότητα της προσωπικής του ευθύνης και να διαφυλάξει την εσωτερική του ελευθερία, μέσα από μια ανοδική πορεία προς την αυτογνωσία, την ανιδιοτέλεια, την καλλιέργεια και την πραγμάτωση των προσωπικών του στόχων με σεβασμό πρωτίστως προς τον εαυτό του και ακολούθως προς τον συνάνθρωπό του και την κοινωνία ως σύνολο.
- **Ή άλλος συναφής επίλογος**

(1 X1,5 = 1,5 μονάδα)

ΟΔΗΓΙΕΣ

- Γίνεται αποδεκτή οποιαδήποτε άποψη που δεν καταγράφεται πιο πάνω, αρκεί να είναι επαρκώς τεκμηριωμένη.

- Αν ο υποψήφιος αναπτύξει εμπειριστατωμένα τρία (3) σημεία στο πρώτο μέρος και τρία (3) στο δεύτερο, η ανάπτυξη του θέματος θεωρείται πλήρης. Η βαθμολογία κατανέμεται ως εξής:

Α΄ Μέρος: 3 x 1,5 μονάδα = 4,5 μονάδες

Β΄ Μέρος: 3 x 1,5 μονάδα = 4,5 μονάδες

- Αν ο υποψήφιος δεν αναπτύξει τεκμηριωμένα τα σημεία αυτά, αλλά τα παρουσιάσει με συντομία, θα δοθούν σε κάθε μέρος οι μισές μονάδες.

- Αν ο υποψήφιος γράψει με απλή παρατακτική σύνδεση τα σημεία αυτά, θα δοθεί 0,25 μονάδα για καθένα από αυτά.

B. ΔΟΜΗ (12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία (πρόλογος, κύριο μέρος, επίλογος): **(2 μονάδες)**
- Δομή αποδεικτικού λόγου (θέση, υποστήριξη, συμπέρασμα): **(4 μονάδες)**
- Δομή παραγράφων: **(2 μονάδες)**
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους: **(4 μονάδες)**

Γ. ΕΚΦΡΑΣΗ (12 μονάδες)

- Σαφήνεια – σύνταξη: **(4 μονάδες)**
- Ακριβολογία – επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου: **(4 μονάδες)**
- Ύφος ανάλογο του κειμενικού είδους: **(4 μονάδες)**

Δ. ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ (4 μονάδες)

- Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων
- Για κάθε 5 ορθογραφικά/γραμματικά λάθη αφαιρείται 1 μονάδα.
- Απουσία τονισμού: αφαιρείται 1 μονάδα

Σημείωση:

- Υπέρβαση ορίου λέξεων: αφαίρεση 1 μονάδας για κάθε 100 λέξεις, πέραν των 650 (για έκταση μέχρι 650 λέξεις δεν αφαιρείται μονάδα).
- Έκθεση που θα διαπιστωθεί ότι είναι εκτός θέματος, βαθμολογείται με **μηδέν (0)** σε όλα τα σημεία.
- Παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου με έκταση μισή σελίδα: παίρνει μέχρι 3 μονάδες στο περιεχόμενο, **3 μονάδες** στη δομή, **3 μονάδες** στην έκφραση και **0,5 μονάδα** στην ορθογραφία.
- Παραγωγή γραπτού επικοινωνιακού λόγου με έκταση μια - μιάμιση σελίδα: παίρνει μέχρι **6 μονάδες** στο περιεχόμενο, **6 μονάδες** στη δομή, **6 μονάδες** στην έκφραση και **2 μονάδες** στην ορθογραφία.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 30)

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

B1.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Κ. Μόντης, «Δεύτερο γράμμα στη μητέρα» (απόσπασμα)

θ

Μητέρα, δισισθάνομαι πως το γράμμα μου άρχισε να διασπάται,
δισισθάνομαι πως η συνοχή που επεδίωξα άρχισε να διασπάται,
πως η δομή που ήλπιζα άρχισε να διασπάται
σαν τις κουρασμένες τετράδες των μαθητικών παρελάσεων
όταν προσεγγίζουν το τέρμα
που λεν «ουφ» και ξεκουμπώνουν τα κολάρα
και «επιτέλους»
και σπεύδουν να επανέλθουν το ταχύτερο στα καθημερινά
και σπεύδουν να επανέλθουν το ταχύτερο στα συνήθη.
Κι η αλήθεια είναι πως τι χρειαζόταν η συνοχή,
κι η αλήθεια είναι πως τι χρειαζόταν η δομή,
πώς θα διασωζόταν η δομή,
πώς θ' άντεχε η δομή,
πώς θ' άντεχε η συνέπεια,
πώς θ' άντεχε η ακολουθία,
πώς θ' άντεχε ο ειρμός,
που, όπως είπα, έρχεται ο τυχών απροειδοποίητα κι ανοίγει την πόρτα,
που έρχονται απροειδοποίητα κι ανοίγουν την πόρτα
και μου τα πετάν ανάκατα μέσα,
που ξανάρχονται απροειδοποίητα και ξαναανοίγουν
και διαδίδεται η είδηση
κι έρχονται κι άλλοι κι άλλοι
και συνωθούνται;

Ερώτηση Β1

α) Να σχολιάσετε την πλατιά / εκτεταμένη παρομοίωση του πιο πάνω αποσπάσματος, συσχετίζοντάς την με τη συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου.

(μονάδες 8)

- Εκτεταμένη παρομοίωση που δηλώνει την αρχή της διάσπασης.
- Η παρομοίωση λειτουργεί συμβολικά/μεταφορικά.
- Το ποιητικό υποκείμενο εισάγει κι άλλες φωνές (των μαθητών) στη σύνθεση, εκτός από τη δική του.
- Επιλέγεται μια μαθητική και όχι στρατιωτική παρέλαση γιατί οι μαθητές, οι νέοι, οι έφηβοι, καθίστανται σύμβολα: είναι οι νέοι πολίτες ενός νεοσύστατου κράτους στο οποίο η πειθαρχία, η δομή, η συνέπεια είναι τα συστατικά της ευημερίας του.
- Η παρέλαση για να πραγματοποιηθεί χρειάζεται εξάσκηση, κούραση και ομοιομορφία κάτι που έρχεται σε αντίθεση με την επαναστατικότητα και την ορμή της εφηβείας.
- Οι «κουρασμένες τετράδες» παραπέμπουν συνειρμικά στην επερχόμενη διάσπαση και διάλυση της παρέλασης που προοικονομούνται όχι μόνο από τη μετοχή (κουρασμένες), αλλά και από τις λέξεις «ουφ» και «επιτέλους».
- Η στοίχιση σε τετράδες των μαθητών παραπέμπει στη στοίχιση της ποιητικής δημιουργίας, άρα και στην εμφορούμενη διάσπαση της γραφής του γράμματος προς τη μητέρα, στη διάσπαση της ανθρώπινης ζωής κατά τον 20^ο αιώνα.
- Η παρομοίωση και ο συσχετισμός της με την ποιητική γραφή θα δημιουργήσει ένταση στο ποιητικό υποκείμενο και θα συνεχίσει με έναν καταιγισμό ερωτημάτων.
- Συσχετισμός της παρομοίωσης με την πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στην Κύπρο τη συγκεκριμένη περίοδο (1972).

Δίνονται μόνο 4 μονάδες, αν δεν υπάρχει αναφορά στη συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου.

Συναισθηματική κατάσταση: 4 μονάδες για 2 σημεία

Παρομοίωση: 4 μονάδες για 2 σημεία

(4X2 = 8 μονάδες)

β) Στο πιο πάνω απόσπασμα το ποιητικό υποκείμενο χρησιμοποιεί την τεχνική των ρητορικών ερωτημάτων. Ποιος είναι ο ρόλος τους στο ποίημα;

(μονάδες 4)

Η διαδοχική παράθεση των ρητορικών ερωτημάτων, που έχουν τη μορφή του ασύνδετου σχήματος στο ποίημα, (επανάληψη) προσδίδουν:

- έντονη θεατρικότητα
- δύναμη

- παραστατικότητα,ζωντάνια
- λειτουργούν ως προοικονομία για την επερχόμενη διάσπαση
- δημιουργούν μία ατμόσφαιρα έντασης, αγωνίας, μεγάλου προβληματισμού και δυσάρεστων συναισθημάτων (απογοήτευσης, αβεβαιότητας και σύγχυσης, απελπισίας κ.ο.κ.) στο ποιητικό υποκείμενο.
- Μέσω των ρητορικών ερωτημάτων ο αναγνώστης «εισάγεται» στον προβληματισμό του ποιητικού υποκειμένου και μπορεί πιο εύκολα να ταυτιστεί με τη συναισθηματική του κατάσταση.
- Τα ρητορικά ερωτήματα, με το συγκεκριμένο περιεχόμενό τους, αποτελούν στοιχείο αυτοαναφορικότητας.

2 X 1,5 για λειτουργία

B2.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Π. Μηχανικός, «Ονήσιλος»

Δίπλα μου ήτανε ο Ονήσιλος
βγαλμένος απ' την ιστορία και τον θρύλο
ολοζώντανος.

Αρχιλεβέντης βασιλιάς αυτός
κρατούσε στο χέρι ό,τι του 'χε απομείνει:
ένα καύκαλο
–το δικό του κρανίο–
γεμάτο μέλισσες.

Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος
να μας κεντρίσουν
να μας ξυπνήσουν
να μας φέρουν ένα μήνυμα.

Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος
κι όλες ψοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα
χωρίς τίποτα να νιώσουμε.

Κι όταν το ποδοβολητό των βαρβάρων
έφτασε στη Σαλαμίνα
φρύαξε ο Ονήσιλος.
Άλλο δεν άντεξε.
Άρπαξε το καύκαλό του
και το θρυμμάτισε απάνω στο κεφάλι μου.

Κι έγειρα νεκρός.
Άδοξος, άθλιος,
καταραμένος απ' τον Ονήσιλο.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ν.Γ. Δαββέτας, «Επεισόδιο 4»

Είχανε μαζευτεί γύρω απ' τη φωτιά οι σφουγγαράδες. Μαζί τους κάθισε κι ο γυρολόγος. Άκουσε διάφορες θαλασσινές ιστορίες μα καμιά δεν τον συγκίνησε όσο εκείνη με τον ναύτη που αυτοπυρπολήθηκε στη θέση του χαλασμένου φάρου γιατί αλλιώς το καράβι της αγαπημένης του θα τσακιζόταν στα βράχια. Από τότε –λέει η ιστορία– στ' απομεινάρια κάθε φλόγας σε τούτη την ακτή βρίσκουν μισοκαμένα κόκαλα και μια διόπτρα στομωμένη από στάχτη και καπνιά.

Ο γυρολόγος δεν τους πίστεψε κι έχωσε το χέρι του στ' αποκαΐδια μα όσο κι αν έφαξε δεν βρήκε τίποτα. Τότε οι σφουγγαράδες ξανανάψαν τη φωτιά κι αμέσως άπλωσε το χέρι του ο πιο ερωτευμένος. Οι φλόγες, αντί να τον καίνε, τον δρόσιζαν και γρήγορα τράβηξε ένα κρανίο που ανατρίχιαζε όταν το χάιδευες. Το έφερε στ' αυτί του όπως τα κοχύλια ν' ακούσει το βουητό της θάλασσας και τις προσευχές των πνιγμένων. Το κρανίο έκανε τον γύρο της παρέας κι όλοι ακούσαν πάρεξ του γυρολόγου που τίποτα δεν άκουσε.

Έπειτα απ' τις στάχτες ανέσुरαν τις διόπτρες* κι αφού τις καθάρισαν είδαν μέσα τον βυθό με τις σειρήνες και τα κορίτσια τους που περιμένανε το βράδυ να ζευγαρώσουνε στον βουβό φάρο. Όμως ο γυρολόγος πάλι δεν είδε τίποτα, εκτός από ένα εκκωφαντικό σκοτάδι που 'ρχόταν καταπάνω του και τότε πότιζε με ανεξίτηλη μελάνη βάφοντας μαύρο τον σκελετό του ώστε να ξεχωρίζει και μετά τον θάνατο Αυτός που δεν αγάπησε ποτέ του τίποτα.

* διόπτρα = τηλεσκόπιο, κιάλι

Ε. Γαραντούδης, *Ανθολογία Νεότερης Ελληνικής Ποίησης 1980-1997*,
Οι στιγμές του νόστου, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1998, σ. 48.

Ερώτηση Β2

α) Τα δύο λογοτεχνικά κείμενα που παρατίθενται εμπεριέχουν εξωλογικά στοιχεία. Να εντοπίσετε **ένα (1)** εξωλογικό στοιχείο από κάθε κείμενο και να περιγράψετε την εικόνα ή τη σκηνή στην οποία αυτό ανήκει.

(μονάδες 4)

Ερώτηση Β2

Στον «Ονήσιλο» το εξωλογικό στοιχείο είναι η νεκρανάσταση του Ονήσιλου που παρουσιάζεται να κρατάει στο χέρι του, το δικό του κρανίο γεμάτο μέλισσες (το οποίο θρυμματίζει στο κεφάλι του ποιητικού υποκειμένου).

(1 μονάδα)

Στο «Επεισόδιο 4» ένα εξωλογικό στοιχείο είναι το κρανίο που ανασύρεται από τις φλόγες που δεν καίνε και που ανατριχιάζει στο άγγιγμα, βγάζοντας ταυτόχρονα ήχους από τη θάλασσα.

Ένα δεύτερο εξωλογικό στοιχείο είναι οι διόπτρες με τις οποίες οι σφουγγαράδες βλέπουν μέσα τον βυθό με τις σειρήνες και τα κορίτσια τους που περιμένουν το βράδυ για να ζευγαρώσουν.

(1 μονάδα)

Περιγραφή εικόνας στον «Ονήσιλο»: Ο ήρωας παρουσιάζεται στο ποιητικό υποκείμενο αρχιλεβέντης κρατώντας το δικό του κρανίο στα χέρια γεμάτο μέλισσες. Ο ακέφαλος ήρωας θρυμματίζει το καύκαλό του στο κεφάλι του ποιητικού υποκειμένου

(1 μονάδα)

Περιγραφή εικόνας στο «Επεισόδιο 4»: Οι σφουγγαράδες, συγκεντρωμένοι γύρω από τη φωτιά, ανασύρουν από αυτή το κρανίο του ναύτη, που θυσιάστηκε για την αγαπημένη του. Ανασύρουν επίσης, τις διόπτρες. Με τα αντικείμενα αυτά μπορούν να ακούνε και να βλέπουν πράγματα που προέρχονται από το παρελθόν ή που βρίσκονται μακριά τους.

(1 μονάδα)

β) Να περιγράψετε την κατάληξη του ποιητικού υποκειμένου στον «Ονήσιλο» και του γυρολόγου στο «Επεισόδιο 4», όπως αυτή διαφαίνεται στα ακόλουθα αποσπάσματα.

*Κι έγειρα νεκρός.
Άδοξος, άθλιος,
καταραμένος απ' τον Ονήσιλο.*

Όμως ο γυρολόγος πάλι δεν είδε τίποτα, εκτός από ένα εκκωφαντικό σκοτάδι που 'ρχόταν καταπάνω του και τότε πότιζε με ανεξίτηλη μελάνη βάφοντας μαύρο τον σκελετό του ώστε να ξεχωρίζει και μετά τον θάνατο Αυτός που δεν αγάπησε ποτέ του τίποτα.

(μονάδες 6)

Ερώτηση Β2

β) Το ποιητικό υποκείμενο στον «Ονήσιλο» γέρνει νεκρό μετά την αγανάκτηση του Ονήσιλου, αναλαμβάνοντας και την προσωπική του ευθύνη για την ανευθυνότητα και την αδιαφορία των συμπολιτών του. Αισθάνεται ανάξιος επίγονος.

(3 μονάδες)

Στο «Επεισόδιο 4» ο γυρολόγος καλύπτεται από σκοτάδι, καθώς δεν αντιλαμβάνεται τη θυσία του ναύτη και δεν μπορεί να αγαπήσει τίποτα. Δεν μπορεί να συμμετάσχει στη μαγεία της σκηνής, στη μαγεία των θρύλων και των παραδόσεων για τη θάλασσα και τον έρωτα.

(3 μονάδες)

B3. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

I.M. Παναγιωτόπουλος, *Αστροφεγγιά*

Ύστερα, ήρθε το μεγάλο κακό. Η Ανατολή ξερνούσε, ξερνούσε. Μαυρολόγησαν τα νησιά, τα περιγιάλια, οι δρόμοι, οι κάμπιοι, οι πολιτείες. Το Αιγαίο συννέφιασε.

[...]

Στο παλιό παλάτι, σε μια κάμαρη κατάφατσα, βρισκόνταν τα γραφεία της επιτροπής του Πετρόπουλου. [...] Ο Πετρόπουλος ήταν ανεβασμένος ορθός στο παράθυρο κι αποκάτου, σ' ολάκερη την ανηφοριά την καψαλισμένη, το δυστυχισμένο κι άπραγο πλήθος βογκούσε, δερνόταν, παρακαλούσε, σ' ένα στρίμωγμα φοβερό, σ' ένα χάος. Είχε φορέσει τη μέρα κείνη το καλύτερό του κοστούμι, την πιο φανταχτερή γραβάτα του και τα μάτια του λάμπανε σαν του λύκου στην ερημιά. Κι ολοένα ξεφώνιζε κι άπλωνε το χέρι και σκορπούσε τα λεφτά με καμάρι, σα νάταν δικά του.

[...]

Μια θάλασσα χέρια, που φούσκωνε και παταγούσε κι ανατρίχιαζε, μια απίστευτη σοροκάδα.

– Μη σκαρφαλώνετε στο παραθύρι! Θα σας πετάξω κάτω, να το ξέρετε! Ησυχία!

[...]

– Έλα, Μαριορή, της είπε, αυτά τάχω φυλάξει για σένα.

Και της έδωσε πενήντα δραχμές. Μα εκείνη δε σάλεψε.

– Δε θέλω τίποτε, του αποκρίθηκε, θα περάσουμε και μεις όπως όλοι.

[...]

– Τι θα κάνει; Πείσμα στο πείσμα! Σε μια βδομάδα θα βρίσκεται στο ασηταριό. Είναι ολομόναχη.

– Αυτό είναι φοβερό, του είπε ο Άγγελος.

– Αχ! καημένε, αν δεν είμαι γω, θάναι άλλος! Γι αυτό να είσαι βέβαιος! Κρίμα που κάναμε τόσο δρόμο για δαύτη! Έλα, πάμε τώρα να ξεσκάσουμε λίγο.

[...]

Ο Άγγελος περπατούσε συλλογισμένος:

– Τι αηδία! Τι αηδία, Θεέ μου! Να, ο Πετρόπουλος πρώτος και καλύτερος τότε, πρώτος και καλύτερος τώρα! Ο νέος άνθρωπος! Η νέα εποχή! Η ευτυχία που καρτερούσαμε, ο καθάριος νους, η καθάρια καρδιά!

(Κεφάλαιο Χ, σ.156, 159,162-163)

Ερώτηση B3

α) Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρονται τα πιο πάνω αποσπάσματα από την *Αστροφεγγιά*; Να εντοπίσετε **δύο (2)** κοινωνικές συνέπειες του γεγονότος αυτού, δικαιολογώντας την απάντησή σας με αναφορές στα αποσπάσματα που παρατίθενται.

(μονάδες 4)

Το συγκεκριμένο απόσπασμα αναφέρεται στη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.

(1 μονάδα)

Κοινωνικές συνέπειες:

- ξεριζωμός, προσφυγιά: «Ύστερα, ήρθε ... συννέφιασε».
- Θάνατος: «Ύστερα, ήρθε το μεγάλο κακό. Η Ανατολή ξερνούσε, ξερνούσε. Μαυρολόγησαν τα νησιά, τα περιγιάλια, οι δρόμοι, οι κάμπτοι, οι πολιτείες. Το Αιγαίο συννέφιασε».
- Φτώχεια: «Μια θάλασσα χέρια, που φούσκωνε και παταγούσε κι ανατρίχιαζε, μια απίστευτη σοροκάδα...να το ξέρετε! Ησυχία!».
- Εκμετάλλευση της δύσκολης θέσης στην οποία βρέθηκαν οι πρόσφυγες από μερίδα του ελληνικού λαού: «Έλα, Μαριορή, της είπε, αυτά τάχω φυλάξει για σένα. Και της έδωσε πενήντα δραχμές... και μεις όπως όλοι», «Τι θα κάμει...».
- Ο νέος άνθρωπος, η νέα εποχή: «Ο νέος άνθρωπος...η νέα εποχή».

Μια συνέπεια: 1 μονάδα, αιτιολόγηση με στοιχεία από το απόσπασμα: 0.5 μονάδα

(2X1,5 = 3 μονάδες)

β) Ποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Άγγελου Γιαννούζη και του Δημήτρη Πετρόπουλου διαφαίνονται στα αποσπάσματα; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 4)

Οι δύο ήρωες εκφράζουν δύο διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με το δράμα των προσφύγων της μικρασιατικής καταστροφής

Άγγελος Γιαννούζης: ευαίσθητος, ανθρώπινος, συμπάσχει με το δράμα των προσφύγων και διακρίνεται από ωριμότητα και διάθεση αλληλεγγύης.

Δημήτρης Πετρόπουλος: αμοραλιστής, εγωκεντρικός, καιροσκόπος, εγωιστής, απαθής απέναντι στον πόνο των προσφύγων, συμφεροντολόγος, εκμεταλλεύεται την αδύναμη θέση της Μαριορής.

Για χαρακτηρισμούς ηρώων χωρίς αιτιολόγηση/ανάπτυξη δίνονται 2 μονάδες.

2 χαρακτηρισμούς για τον Άγγελο Γιαννούζη: 1 μονάδα

2 χαρακτηρισμούς για τον Δημήτρη Πετρόπουλο: 1 μονάδα

Τεκμηρίωση: 2 μονάδες

(2X2 = 4 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ